

DOS FOTÒGRAFS BAGANESOS

Xavier Pedrals

Avui la fotografia s'ha convertit en un document de primer ordre per a una societat, els arxius fotogràfics són un element fonamental per a la història contemporània, i de consulta molt freqüent; fet ben comprensible si es té en compte que la informació que proporcionen és d'una naturalesa diferent que l'escrita, i molt més apreciada en l'actualitat, sobretot des del punt de vista artístic.

La fotografia de Bagà més antiga que coneixem per ara és del 1875; si bé és cert que a partir d'aquella data les imatges són abundoses, en la seva major part estan preses per fotògrafs ambulants o bé d'estudi, que en conjunt formen una nòmina que s'aproxima a les cinquanta firmes, des dels primers moments fins als anys trenta del nostre segle.

No coneixem fotògrafs de Bagà en aquest període: les imatges conservades són totes d'autors forans, cosa que no treu cap mèrit ni interès a les seves fotos per conèixer com vivien els baganesos

Torre de Santa Magdalena, entre Gisclareny i el Bastareny.

GAJETÀ PEDRALS

d'aquells anys. En general els seus interessos eren molt determinats: retrataven les persones que pagaven per la fotografia, tenien preferències estètiques o culturals, i retrataven monuments, paisatges, o els elements més pintorescos de la vida de la vila, i això gairebé sempre volia dir deixar al marge la vida: no hi ha imatges de persones exercint el seu ofici, ni tampoc altres aspectes de la vida quotidiana, o dels costums populars.

En aquest marc hi ha una sola excepció coneguda, la de Mn. Josep Arderiu, emparentat amb la família Quintana, i que havia realitzat algunes estades a Bagà a inicis dels anys vint per motius de salut, prenia vistes estereoscòpiques, diapositives dobles en blanc i negre, amb un sistema que feia necessari un visor per contemplar-les. Algunes d'aquestes vistes han estat reproduïdes al llibre *Història gràfica de Bagà*. A part de les seves indubtables qualitats tècniques i estètiques, hi ha en aquest autor un remarcable interès temàtic que el diferencia notablement del grup de fotògrafs anterior: sol fotografiar escenes de la vida quotidiana.

Els primers fotògrafs documentats pròpiament baganesos foren els germans Gaietà i Josep Pedrals. El seu extraordinari interès per la fotografia podria haver estat desvetllat per la pròpia col·lecció fotogràfica familiar, en part conservada, i fruit dels nombrosos fotògrafs ambulants i d'estudi dels quals hem parlat abans, i també per la influència directa d'aquests mateixos fotògrafs: possiblement l'única manera de que uns nois baganesos d'aquells anys poguessin conèixer aquesta forma d'expressió artística.

Gaietà i Josep van comprar el 1927 la seva primera càmera, una Agfa Billy Rekord, per 65 ptes., força diners per l'època, baixaren a comprar-la a Berga, a ca la Guillema, botiga predecessora de l'actual Luigi.

Un exemple de fotomuntatges, els tres personatges els representa el mateix actor-autor. JOSEP PEDRALS

De fet, en el registre fotogràfic de Josep Pedrals les primeres fotografies datades són d'aquell any, i precisament la que té el primer número és una vista general de Bagà. Cal remarcar el fet que aleshores la seva edat era de només catorze anys; el seu germà, Gaietà, en tenia cinc més.

Naturalment, en aquells anys la fotografia implicava també la condició que la mateixa persona es fes el revelat, i més si es vivia en un poble distant dels laboratoris comercials. La distància no hauria estat en aquest cas un problema, afers professionals portaven algun germà d'en Josep, i a ell mateix, molt sovint a Barcelona, i de fet hi ha a l'arxiu alguns carrets revelats a la capital catalana, però la curiositat, i la necessitat d'expressar-se, els varen conduir no tan sols a processar ells mateixos els carrets, sinó a construir-se bona part del material necessari, aprofundint els seus coneixements físics i òptics per tenir èxit en l'empresa.

La vocació eclesiàstica de Gaietà el va portar fora de la vila, al seminari de Solsona, cosa que féu que les seves estades a Bagà, i per tant les seves fotografies de tema baganès, esdevinguessin ocasionals: només algun estiu podia realitzar-ne; en canvi, va fer nombroses fotografies de la vida interna del propi seminari amb una petita càmera comprada expressament, revelant, d'amagat, les imatges preses.

Mentrestant, en Josep aprofundia els seus coneixements teòrics i pràctics: ell mateix fabricà els seus primers aparells de revelat, inclosa l'ampliadora, i solucionà personalment alguns problemes tècnics, com ara l'acoblament de condensadors provinents d'una antiga màquina de projeccions del cinema Boira, que aleshores regentava la mateixa família; també va fer proves de tipus molt divers en els seus reveladors, i els seus receptaris i bibliografia sobre el tema són nombrosos.

Entre els anys 1936 i 1960 Josep es convertí en un veritable cronista gràfic de la vila. Amb un innat sentit històric retratà la proclamació de la República. També retratà importants peces artístiques de l'Alt Berguedà abans de la seva desaparició durant la Guerra Civil, com els altars de la parroquial de St. Esteve de Bagà, el seu tresor, la majestat de la Poble de Lillet, etc. Durant el seu servei militar, així com durant la Guerra Civil, en què recorregué bona part de la geografia estatal, va fer fotografies dels territoris que va visitar.

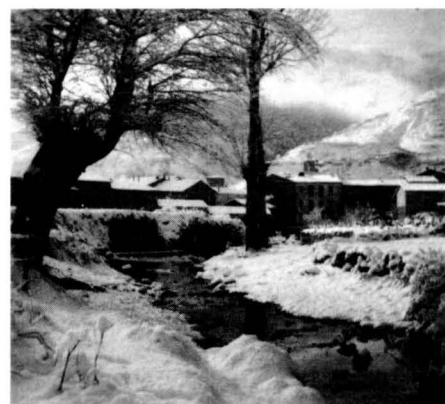
En l'immediata postguerra deixà nombrosíssims testimonis de les circumstàncies polítiques del moment, així com de la vida quotidiana. Amb remarcable constància prengué nota fotogràfica de totes les festes que es realitzaven, any per any; com a fotògraf professional completà aquesta tasca amb nombrosos casaments, batejos, comunions, etc. Aprofità remarcablement les possibilitats estètiques que li oferia la creació de l'Esbart Cadí de Bagà, que es convertí en una de les seves sèries fotogràfiques més completes: amb aquest tema es dedicà a experimentar noves tècniques i materials.

Perquè la curiositat per la tècnica va ser una de les seves constants, cosa que el va portar a assajar: fotocomposició, estereoscòpia, superposició d'imatges, diversos sistemes d'acoloriment, etc. Fruit també d'aquesta curiositat és la seva incursió en el cinema, amb una sèrie de documentals sobre el Bagà dels anys 40, realitzats en blanc i negre, i en format de 9,5 m/m.

En aquests anys, d'intensa vida a la vila de Bagà, la seva afecció a l'esquí i l'excursionisme acabaren d'arrodonir els seus interessos, sempre vinculats a l'home en societat; ell mateix participà en les primeres esquides a les muntanyes del redós de la Vila, i va fer moltes fotografies muntanyenques i d'excursions. D'aquest període són nombrosos premis en concursos fotogràfics, tant d'abast local com nacional.

Un camí diferent, molt més personal, i en certa manera complementari, va fer el

seu germà Gaietà; també es conserven d'ell un bon nombre de fotografies preses durant la Guerra Civil; acabada aquesta va ser destinat a Saldes com a rector de la parròquia. Aquesta localització li va fer impossible el treball de laboratori: en aquell moment el poble no tenia encara electricitat domèstica, però li va oferir moltes ocasions estètiques, i malgrat que per la seva pròpia professió no li era possible fotografiar les celebracions religioses, que protagonitzava, sí que en va prendre de tots tipus, especial-

Bagà nevada des del torrent de les Canals, 1945.

JOSEP PEDRAIS

ment muntanyenques, que esdevingueren, fins a cert punt, una de les seves especialitats. Una altra és la fotografia de viatges, que seran una constant al llarg de la seva vida, viatges sovint relacionats amb la seva religiositat: Saragossa, Santiago de Compostela, Munic (Congrés Eucarístic), Brusel·les, etc., a més de freqüents

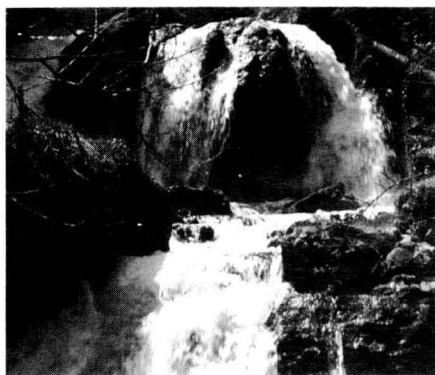
Cobertura del torrent de les Canals, anys 50.

JOSEP PEDRAIS

estades a molts indrets del propi país, especialment a la Costa Brava. Els anys 60 torna a residir a Bagà, i es reintegra a la vida del seu poble natal, si bé no és sinó paulatinament que vincula altre cop la seva passió per la imatge amb la vida del poble.

Josep deixà la seva dedicació fotogràfica professional a partir del 1967, malgrat que seguí creant imatges, centrat ja únicament en la fotografia. Circumstàncies personals el portaren a residir a Berga el 1972. Allí retrovà el pintor baganès Rafael de Soto, amic i de la seva mateixa edat, que en el passat havia transformat en quadres moltes de les seves fotografies. Reprangueren el contacte, i potser va ser aquest fet el que li féu recuperar una de les seves afeccions de jove: la pintura, la lectura, l'estudi i la pràctica pictòrica passaran a absorbir-lo, i gairebé d'una manera íntima creà els seus quadres, sempre d'una acurada composició, com ho havien estat les fotografies, però amb un domini i tractament del color molt característics, i d'una textura a la vegada treballada i contenida. La seva evolució creativa havia anat d'una forma

Font de l'Adou, naixement del riu Bastany.

GAJETÀ PEDRALS

gairebé contrària a l'habitual, havia retornat a la pintura a partir de la fotografia.

Gaietà va fotografiar i filmar a la vila des del seu retorn, amb una preferència paulatina pel vídeo, pel qual va tenir una autèntica dèria; ja que li permetia de completar la seva passió per la imatge amb la sonorització, i per tant amb la música, una de les seves altres afeccions: hom recorda encara l'enterrament del bisbe Miquel Moncades, en el qual filmà la cerimònia participant alhora en la ce-

lebració religiosa, i, pocs dies abans de morir, a l'aplec Pallar, amb greus dificultats de visió, mantenint encara la filmadora, com una manera de retenir la vida.

Bagà ha gaudit de molts altres fotògrafs professionals i afeccionats, també d'interès remarcable, però que no ha estat possible de recollir en aquest article, i als que dedicarem futurs escrits, tota manera que ja ha començat la recollida d'informació. Entre ells esmentem destacadament Josep Rossell, Joan Ribera, fotogràficament baganès, Rosalina Camps, Cinto Casas, Juan Domínguez i Francesc Caballé entre els professionals; entre els afeccionats cal esmentar en Llorenç Pedrals, Josep M. Quintana, Joan Pardini-lla, Joan Sitges, Josep Ureña, Ernest Espel, Lola Companyó i un llarg etcètera.

De tots ells caldria fer un estudi aprofundit, per tal de valorar la seva obra, i situar-los en el lloc que indubtablement es mereixen en la història gràfica de la vila.

Xavier Pedrals

COURIER

El petit gegant!

KOMBI

VAN

Vine al teu servei Ford!

Una garantia opcional de 3 o 4 anys sobre els components més importants del seu vehicle.

Ford li ofereix en reparacions una garantia de per vida. S'aplica a la majoria de reparacions (que no siguin de manteniment).

Tots els automòbils Ford fabricats a Europa incorporen una garantia anticorrosió durant 6 anys.

Automòbils CALAFELL SL

Francesc Macià, 8 - Tel. *821 11 54* - Fax 821 36 61 - BERGA

